

Слободан Милошевиќ уште долго време ќе биде предмет на анализа во историографијата на балканските народи. Петнаесеттина години дејствување на врвот на политичката сцена не е долг период за Балканот, но истовремено ќе се памети како временска рамка во која се случија премногу контроверзи во кои и самиот тој беше учесник. За неговото дело судеа, судат и ќе судат уште многу генерации. Едни ќе го величат, други ќе го обвинуваат. Како и да е, никој нема да остане рамнодушен на неговата ера. За тоа кој беше Милошевиќ и што правеше за време на неговото властодржие нема да стане збор во овој текст. Анализата ќе ја сведеме на следното - кој сè сакаше да го убие срп-

скиот вожд и зошто? Во тајната полиција на поранешна Југославија и воената агенура на ЈНА постоело досие за Слободан Милошевиќ како големосрпски националист и екстремист опасен по интегритетот на СФРЈ. Тоа досие е направено во 1987 година и било активно дури и во времето кога Милошевиќ, како прв човек на Србија, во 1989 година заминал за Газиместан за да ја прослави 600-годишнината од Косовската битка. Чувствувајќи дека Милошевиќ од таму ќе се врати како победник, челниците на ЈНА на сите начини се обидуваа да му ја отежнат позицијата, макар да го направат само нервозен. Контраразузнавачката служба на ЈНА избегнала да го отстапи својот аеродром во Приштина

лошевиќ го користел ЈАТ и авион марка Боинг 727. За време на патувањето во Дејтон во 1995 година во кабината бил вграден најсовремен уред за сателитска навигација. Милошевиќ обожавал брзо возење. И покрај сите преземени мерки на безбедност неколку пати имал сообраќајни незгоди. Првата сообраќајка му се случила на 3 јануари 1988 година на автопатот Загреб - Белград, кај местноста Шимановац. Тогаш Милошевиќ беше претседател на ЦК на Србија. На службеното возило марка "опел рекорд" му пукнале задните гуми и автомобилот излетал од патот. Овој случај никогаш не е разјаснет, така што останува тајна. Сè уште не се знае дали станува збор за обична сообраќајна незго-

ДОСИЕ МИЛОШЕВИЌ

За Милошевиќевото дело судеа, судат и ќе судат уште многу генерации. Едни ќе го величат, други ќе го обвинуваат. Како и да е, никој нема да остане рамнодушен на неговата ера. Кој беше Милошевиќ и што правеше за време на неговото властодржие, кој сè сакаше да го убие српскиот вожд и зошто?

Во тајната полиција на поранешна Југославија и воената агенура на ЈНА постоело досие за него како големосрпски националист и екстремист опасен по интегритетот на СФРЈ. Имало бројни обиди за атентати и сценарија за да се ликвидира. Неговиот партиски другар Мркоњиќ тврди: "Милошевиќ беше свесен дека мора да оди во Хаг. Ми се довери пролетта 2000 година - Мрко, морам да распишам избори, Хаг не ми гине. Не можам веќе ова да го трпам. Јасно е, кога ќе се промени власта, конечно ќе се отворат границите, а во секој случај ќе продолжат притисоците на државата заради мене. Јас ќе се борам на свој начин".

Пишува: Мишко ТАЛЕСКИ

за да слета хеликоптерот во кој се наоѓал Милошевиќ. Армијата не донела ниту луѓе за да го обезбедуваат Милошевиќ, ниту за да се обезбедува ред на прославата. Целата работа околу обезбедувањето на Милошевиќ морало да ја изврши српското МВР со Службата за државна безбедност на Србија. Било планирано Милошевиќ да дојде на Косово со автомобил од Приштина. Поради обилниот дожд кој паднал минатата ноќ, планот се променил и Милошевиќ со автомобил дошол од Белград до Крушевац, а од таму на Газиместан пристигнал со полициски хеликоптер. Во близина на Подуево, инспекторите на Службата за безбедност пронашле автоматска снајперска пушка која, според доказите, му припаѓала на албански атентатор, кој сакал да го убие Милошевиќ. Неговата ликвидација не била извршена затоа што атентаторот се исплашил - така е проценето во тајната служба. Српската служба дозвола дека се планира атентат на Милошевиќ од агенти на руската КГБ. Поради тоа, тогаш тој имал незабележано обезбедување. Слободан Милошевиќ не заборава што му правеле ЈНА и КОС на Газиместан, па кога ја зацврсти својата позиција во третата Југославија, буквално ја растури федералната тајна служба. Службата за државна безбедност на Србија, на почетокот на деведесеттите години од минатиот век, кога на нејзино чело дошол Јовица Станишиќ, водела посебна грижа за движењето на Милошевиќ. Сите излегувања во јавноста и патувањата надвор од Белград биле многу ризични по животот на српскиот претседател. За подолгите патувања Ми-

да или тоа било обид за атентат. Четири години подоцна, во 1992 година, во Белград, телохранителот на Милошевиќ, Сента Миленковиќ, во обид да избегне судар со автомобил кој му пуштил долги светла удрил во бетонски ѕид. На Слободан Милошевиќ му била укажана прва помош на Воено-медицинската академија, бидејќи претрпел контузија на делови од главата, се здобил со повреди на вратот и со лесен потрес на мозокот.

БРИТАНИЈА СО ТРИ СЦЕНАРИЈА

Обвинет за тиранија, Милошевиќ од 1998 година се наоѓа на метата и на странските политички и разузнавачки кругови. Во Лондон, на 17 март 2000 година весникот "Индипендент" објавил податоци од книгата на Стивен Дорил, историчар на разузнавачката служба, во кои се наведува дека во текот на војната во Босна во 1993 година во тајното досие на МИ 6 се анализирани три сценарија за убиство на Милошевиќ. Тоа досие имало закачен жолт картон, што значело дека станува збор за сериозен документ. Носел наслов "Потреба да се убие српскиот претседател Милошевиќ". Потоа досието им било дистрибуирано на високите офицери на британската служба МИ 6. Оправдувањето за евентуалното убиство на Милошевиќ било дека "белградскиот касапин" со оружје го снабдува Радован Караџиќ. Во книгата Стивен Дорил тврди дека американските и француските служби разгледувале и опции за атентат на Караџиќ, а потоа се предложени трите сценарија за убиство на Милошевиќ. Според првото сценарио, требало да се обучи српска паравоена опозициона група, која потоа би извршила напад. Овој план имал предност, бидејќи тешко можела да биде докажана вмешаноста

Милошевиќ како да претчувствувал дека никогаш нема да излезе од затворот Шевенинген. Сè уште ќе се полемизира: убиство или природна смрт, заговор или нешто друго. Единствено што уште чуди е тоа зошто Обединетите нации, кои дадоа зелено светло за формирањето на Хашкиот суд, не објавија никаква реакција по смртта на српскиот претседател. Тие го финансираа Трибуналот, именуваа судии и тужители, ја контролираа неговата работа. За да се врати угледот на Трибуналот требаше да се формира комисија од правници, лекари и психолози, која ќе ги испита тамошните фактички состојби. По ревизијата комисијата требаше да предложи мерки кои ќе помогнеа да се спречат нови самоубиства или умирање поради здравствени причини. Инаку, молкот на Обединетите нации само му штети на Судот во Холандија, бидејќи тој го губи статусот на сериозна меѓународна институција, а со тоа ќе се изгубат и цивилизациските вредности на меѓународното право кои, по правило, најдобро можат да бидат заштитени токму од светската организација во Њујорк. Досието Милошевиќ треба да се затвори.

ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ МОРА ДА ЈА ЗАТВОРАТ БАЛКАНСКАТА ТРАГЕДИЈА

на британската служба. Недостатокот се состоел во тоа што операцијата била тешко изводлива, а шансите за успех многу мали. Вториот план бил да се искористи мала група припадници на САС силите, кои работат исклучително за МИ 6 и МИ 5. Овој тим требало да го убие Милошевиќ со бомба или со снајперски куршум. Според третото сценарио, Милошевиќ требало да биде убиен во наместена сообраќајна незгода. Ричард Томлинсон, агент на британската служба, дошол до сознанија дека неговата МИ 6 планира да изврши атентат врз Милошевиќ, кој требало да се случи по примерот на сообраќајната незгода во која загина принцезата Дајана. Атентатот требало да се случи на утврдена делница на патот во Женева, така што во очите на возачот на Милошевиќ би му се вперил ласерски зрак, кој би го ослепил така што би се предизвикала сообраќајка. Претпоставката била дека возилото би излетало од патот и би завршило во Женевското Езеро. Не би имало никакво сомневање дека ќе станува збор за атентат. МИ 6 ја отфрли оваа верзија, наводно нивните агенти се занимавале само со собирање, обработка и со пласирање на информациите, а не со такви акции. Внатрешната тајна полиција МИ 5 повремено се впуштале во дејства за убивање на ирските теро-

ристи на територијата на Велика Британија, но и надвор од неа. МИ 6 никогаш не убивала странски лидери, па затоа агентот Томлинсон, по неговото отпуштање од служба во 1996 година, поради ваквите ставови го оквалификува како психички нестабилна личност. Два пати тој бил уапсен во обид да издаде државни тајни. Еден од последните атентати извршени врз Милошевиќ е оној на 22 април 1999 година за време на НАТО кампањата врз СР Југославија. Леонард Сенфорд од Вашингтон и Форест Шмит од Сан Франциско, во заедничката студија "Обиди за убиство и други напади на југословенските лидери", утврдиле дека американските и НАТО претставниците тајно се договарале да го убијат претседателот на Југославија, како и други високорангирани владини функционери во Србија. Според американското и меѓународното право строго е забрането да се гаѓаат цели каде се наоѓаат цивилни и владини згради. Сепак, на 22 април 1999 година беше извршен воздушен напад врз резиденцијата на Слободан Милошевиќ на Дедиње. Четири бомби ги погодија дневната соба, трпезаријата и спалната соба. Во втората фаза, кога НАТО увиде дека тоа воопшто не го исплаши Милошевиќ, беа изведени уште неколку воздушни удари на скривниците во Добановци. НАТО го

бомбардираше воениот штаб на Милошевиќ во Добановци со бомби од типот ГБУ - 28 бункер бустер, тешки по 2.300 килограми. Според извештаите на американската воено-разузнавачка служба, за време на бомбардирањето Милошевиќ неколку пати се криел и во атомската скривница Стражевица во Раковица. Западот не успеа да го ликвидира.

ЗОШТО МОЛЧИ ООН?

Непосредно по смртта на Слободан Милошевиќ, неговиот партиски другар Милутин Мркоњиќ на домашната јавност ѝ откри неколку строго чувани тајни. Имено, во јуни 2000 година Милошевиќ распишал вонредни сојузни и претседателски избори. Многу политички аналитичари оваа негова одлука ја опишуваат како желба да ја зацврсти власта. Во своето последно интервју самиот Милошевиќ признава дека распишувањето на тие избори бил погрешен потег, но однапред ништо не можело да се знае.

Мркоњиќ тврди: "Милошевиќ беше свесен дека мора да оди во Хаг. Ми се довери пролетта 2000 година, обновата беше во полн ек. Ми рече - Мрко, морам да распишам избори, Хаг не ми гине. Не можам веќе ова да го трпам. Јасно е, кога ќе се промени власта, конечно ќе се отворат границите, а во секој случај ќе продолжат притисоците на државата заради мене. Јас ќе се борам на свој начин".

Мркоњиќ наведува дека уште тогаш почнале подготовките за одбраната на Милошевиќ. На моменти поранешниот претседател како да претчувствувал дека никогаш нема да излезе од Шевенинген. Убиство или природна смрт, заговор или нешто друго, сè уште ќе се полемизира. Зачудува само зошто Обединетите нации, кои дадоа зелено светло за формирањето на Хашкиот суд, не објавија никаква реакција по смртта на Милошевиќ. Тие го финансираа Трибуналот, именуваа судии и тужители, ја контролираа неговата работа. За да се врати угледот на Трибуналот требаше да се формира комисија составена од правници, лекари и психолози, која ќе ги испита тамошните фактички состојби. По ревизијата оваа комисија ќе требаше да предложи мерки кои ќе помогнеа да се спречат нови самоубиства или умирање поради здравствени причини. Во спротивно, молкот на Обединетите нации само му штети на Судот во Холандија, бидејќи тој го губи статусот на сериозна меѓународна институција. Со тоа ќе се изгубат и цивилизациските вредности на меѓународното право, кои по правило најдобро можат да бидат заштитени токму од светската организација во Њујорк. Досието Милошевиќ треба да се затвори. Тоа не го може ниту Хаг, ниту Белград. Тоа го можат само Обединетите нации.